

Examensarbete, Högskolan på Åland, Utbildningsprogrammet för Social- och
hälsovård

Konsekvenser av sjukskötarens stigmatisering vid psykisk ohälsa på akutmottagningar

- En litteraturstudie

Sandra Humell, Patrik Löf, Rosita Uotila

2024:21

Datum för godkännande: 06.06.2024

Handledare: Anna Lundberg

EXAMENSARBETE

Högskolan på Åland

Utbildningsprogram:	Utbildningsprogrammet för Social- och hälsovård
Författare:	Sandra Humell, Patrik Löf och Rosita Uotila
Arbetets namn:	Konsekvenser av sjukskötarens stigmatisering vid psykisk ohälsa på akutmottagningar - En litteraturstudie
Handledare:	Anna Lundberg
Uppdragsgivare:	-

Abstrakt:

Bakgrund: Stigmatisering är svårt att definiera och mäta eftersom den inte bara innefattar konkreta gärningar utan även underliggande fördomar. Psykisk ohälsa ökar globalt. Ett flertal personer med psykisk ohälsa undviker att söka vård av rädsla för diskriminering och stigmatisering. Vid psykisk ohälsa är samsjuklighet vanligt och detta innebär att de drabbade kan behöva söka somatisk vård vid en akutmottagning.

Syfte: Att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjukskötare stigmatiserar psykisk ohälsa.

Metod: En mixad litteraturstudie med induktiv ansats baserat på 16 vetenskapliga artiklar

Resultat: Tre huvudteman framkom: *patientens upplevelser och erfarenheter*, *sjukskötarens omsorgsrelation* samt *utmaningar i vårdkontexten* med fyra subteman: *minskad delaktighet* samt *ökad sårbarhet, kompetens/kunskap, försvagade resurser*.

Diskussion: Resultatet har speglats med hjälp av Hildegard Peplaus teori om relationsaspekten i omvårdnad samt kopplats ihop med International Council of Nurses etiska kod för sjukskötare.

Slutsats: Genom att identifiera och lyfta konsekvenser av sjukskötarens stigmatisering kan resultatet i denna litteraturstudie bidra till en ökad inblick och förståelse i de negativa konsekvenser som träder fram.

Nyckelord (sökord):

Akutmottagning, Mental hälsa, Patienter, Psykisk ohälsa, Sjukskötare, Stigma

Högskolans serienummer:	ISSN:	Språk:	Sidantal:
2024:21	1458-1531	Svenska	33 sidor

Inlämningsdatum:	Presentationsdatum:	Datum för godkännande:
23.05.2024	23.05.2024	06.06.2024

DEGREE THESIS

Åland University of Applied Sciences

Degree Programme:	Bachelor of Health Care
Author:	Sandra Humell, Patrik Löf och Rosita Uotila
Title:	Consequences of nurses' stigmatization in mental illness in emergency departments - A literature study
Academic Supervisor:	Anna Lundberg
Commissioned by:	-

Abstract:
<p>Background: Stigmatization is difficult to define and measure because it includes not only concrete acts but also underlying prejudices. Mental illness is increasing globally. A number of people with mental illness avoid seeking care because of fear of discrimination and stigmatization. In the case of mental illness, co-morbidity is common and this means that those affected may need to seek somatic care at an emergency department.</p> <p>Purpose: To illuminate how the patients and the care context are affected by the consequences of the nurse stigmatizing mental illness on emergency departments.</p> <p>Method: A mixed literature study with an inductive approach.</p> <p>Results: Three main themes were discovered: the patient's perceived experiences and past experiences, the nurse's caring relationship and challenges in the care context with four subthemes: reduced participation and increased vulnerability, competence/knowledge, weakened resources.</p> <p>Discussion: The result was examined through the lens of Hildegard Peplau's theory of the relational aspect in nursing and connected with the International Council of Nurses' code of ethics for nurses.</p> <p>Conclusion: By identifying and highlighting the consequences of nurses' stigmatization, the results of this literature study can contribute to an increased insight and understanding of the negative consequences that emerge.</p>

Key words:
Emergency, Nurse, Mental health, Mental illness, Patients, Stigma

Serial number:	ISSN:	Language:	Number of pages:
2024:21	1458-1531	Swedish	33 pages

Handed in:	Date of presentation:	Approved:
23.05.2024	23.05.2024	06.06.2024

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	6
1.1.1 Stigmatisering	6
1.1.2 Psykisk ohälsa	8
1.1.3 Akutsjukvård	9
1.1.4 Sjukskötarens roll	10
1.2 Problemformulering	11
1.3 Syfte	11
2. Metod	11
2.1 Datainsamling	12
2.2 Urval	13
2.3 Analys	13
2.4 Etiska överväganden	14
3. Resultat	15
3.1 Patientens upplevelser och erfarenheter	15
3.1.1 Minskad delaktighet	16
3.1.2 Ökad sårbarhet	17
3.2 Sjukskötarens omsorgsrelation	17
3.2.1 Kompetens/Kunskap	18
3.3 Utmaningar inom vårdkontexten	18
3.3.1 Försvagade resurser	19
4. Diskussion	20
4.1 Resultatdiskussion	20
4.2 Metoddiskussion	23
5. Slutsats	25
KÄLLFÖRTECKNING	27
BILAGOR	35

1. INLEDNING

”Behandlingen ska vara densamma för en patient på sjukhuset som för en gäst i ditt hus, visa respekt och ha en positiv attityd, acceptera personen som den är. En bra behandling kan inte vara stel och samtidigt låta genuin” - Hildegard Peplau

Psykisk ohälsa är ett tillstånd som kan vara konstant eller övergående och så gott som alla personer upplever under sin livstid någon form av psykisk ohälsa (MIELI Psykisk Hälsa Finland rf, 2024). Vid psykisk ohälsa är samsjuklighet vanligt och detta innebär att de drabbade kan behöva söka somatisk vård vid en akutmottagning. Stigmatiseringen av psykisk ohälsa i vårt samhälle har negativa konsekvenser för både den enskilda personen och samhället (Folkhälsomyndigheten, 2024). Enligt omvårdnadsteoretikern Peplau behöver sjukskötaren ha en förståelse och medvetenhet om sitt eget beteende för att kunna hjälpa andra människor att igenkänna orsakerna till sina problem.

I denna litteraturstudie ämnar respondenterna att belysa hur konsekvenserna påverkar patienter och vårdkontexten av sjukskötarens stigmatisering av patienter med psykisk ohälsa. I denna litteraturstudie står vårdkontexten för akutsjukvården, primärvården och den psykiatriska vården. Respondenterna har valt att lyfta akutmottagningar som en huvudpunkt då det ofta är där första mötet mellan patienten och sjukskötaren sker då patienter är i behov av brådskande vård. Med att lyfta denna problematik vill respondenterna ge en bredare kunskap och förståelse kring denna stigmatisering för gemene man. För att skapa en jämlik vård utan diskriminering härleder respondenterna till Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter då detta problem kring stigmatiseringen behöver belysas. Alla människor har rätt till en vård utan diskriminering och vård efter vad förutsättningen kräver i stunden enligt diskrimineringslagen (1993:61, §2023/121) (Ombudsman.ax, 2023).

1.1 Bakgrund

Enligt World Health Organization (WHO, 2022) levde cirka 12 % av världens befolkning år 2019 med någon form av psykisk ohälsa, vilket uppgår till närmelsevis 970 miljoner personer. Denna statistik har ökat frekvent genom åren fram till dags dato. Psykisk ohälsa kan debutera i alla åldrar, det går inte alltid att säga vem som kommer drabbas eller varför. Att leva med psykisk ohälsa är en individuell upplevelse och kan förekomma inom olika dimensioner där levnadsvanor, livsvillkor, funktionsnedsättning, ensamhet, utanförskap och en ökad risk för mortalitet inverkar (Folkhälsomyndigheten, 2024; WHO, 2022). Psykisk hälsa definieras som ett tillstånd av psykiskt välbefinnande som ger möjlighet för personer att klara av vanliga påfrestningar i livet, inse sina egna förmågor, arbeta produktivt, ha en god inlärning och kunna bidra till sitt samhälle (WHO, 2022). Under sin livstid ställs personer inför situationer och livsskeden som kan inbringa både glädje och sorg. En persons psykiska hälsa kan stärkas med hjälp av olika friskfaktorer, både inre och yttre. Till friskfaktorer hör goda sociala relationer, känsla av delaktighet i samhället, meningsfull vardag och god hälsa. (MIELI, 2024).

Fastän det finns effektiva förebyggande och behandlande alternativ tillgängliga för psykisk ohälsa uppsöker inte alla personer den hjälp, stöd och vård som finns att tillgå (WHO, 2022). Det finns personer med psykisk ohälsa som således undviker att söka vård då de tidigare har upplevt någon form av diskriminering eller dåligt bemötande vid tidigare vårdkontakt (Scott et al., 2021) och detta vill vi belysa i detta examensarbete.

1.1.1 Stigmatisering

Begreppet "stigma" kommer från grekiskan och betyder märke. Innebörden av stigmatisering är att en samling personer betraktas avvika från normer och anses som mindre värda i samhället där de pekats ut och förknippas med negativa stereotyper. Stigmatisering är svår att definiera och mäta eftersom den inte bara innefattar konkreta gärningar utan även underliggande fördomar. Den enskilda personen drabbas hårdast av stigmatisering men det påverkar även samhället och akutsjukvården negativt. Stigmatiseringens betydelse är att en negativ bild fästs vid en person på grund av hans bakgrund, aktivitet, natur eller sjukdom. Detta kan visa sig exempelvis i form av skuldbeläggning, fördomar samt orättvis och diskriminerande behandling. Stigmatisering kan således påverka livet för personer med psykisk ohälsa samt deras nära och kära på ett flertal sätt. Personer med psykisk ohälsa som

blir stigmatiserade har ofta en känsla av skam, vilket kan leda till att hen döljer sina besvär och inte söker hjälp. Personer med psykisk ohälsa möts ofta av fördomar och diskriminering där sämre bemötande, kränkning och skällsord förekommer i till exempel vården eller i arbetslivet (Folkhälsomyndigheten, u.å; THL, 2024).

Det finns ett flertal typer av stigmatisering. Strukturell stigma är den form som sker inom offentliga och privata institutioner i form av regler, lagar och policys. Socialt stigma är när grupper och individer i den allmänna befolkningen stigmatiserar. Självstigma ses när en person ur den stigmatiserade gruppen införlivar allmänhetens fördomar (Folkhälsomyndigheten, u.å; THL, 2024). Självstigmatisering påverkar livskvaliteten negativt hos personer med psykisk ohälsa, vilket kan bidra till isolering från samhället och resultera i känslor som att vara betydelselös och känna skam. Detta kan öka sjukdomssymtomen, orsaka skada för personer och fördröja tillfrisknandet (Tanriverdi et al., 2019). Det finns även ett starkt samband för patienter med psykisk ohälsa mellan självstigmatisering och en nedsatt självkänsla. Självstigmatiseringen påverkar patienternas livskvalité och försämrar deras förmåga att hantera stress, hälsa och rehabilitering (Switaj et al., 2017). Personer med psykisk ohälsa stigmatiseras och avhumaniseras mer än personer utan psykisk ohälsa (Fontesse et al., 2019). Det finns studier som tar upp stigmatisering som kan leda till låg självkänsla, isolering samt frustration hos den drabbade (Scott et al., 2021).

I Landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen, som trädde i kraft den första januari 2024 på Åland, innebar det att Finlands diskrimineringslag tillämpas på Åland. Lagens syfte är att främja likabehandling, förebygga diskriminering samt en effektivisering av rättssäkerheten för den individ som utsatts för diskriminering (Ombudsman.ax, 2023). I den tas det upp en bredare definition av förbjudna diskrimineringsgrunder där olika hälsotillstånd lyfts.

1.1.2 Psykisk ohälsa

I denna litteraturstudie använder respondenterna sig av begreppet *psykisk ohälsa* som ett bredare spektrum för att innefatta både allvarligare psykiska diagnoser som schizofreni, bipolär sjukdom samt andra psykiska problem som missbruk/beroende, ångest, depressioner, sömnproblematik och självskadebeteende (Uppdrag psykisk hälsa, 2022). Psykisk ohälsa är någonting som de allra flesta kommer i kontakt med under sitt liv, antingen genom att man

själv upplever någon form av psykisk ohälsa eller att det drabbar en närstående. Psykisk ohälsa kan frambringa ett brett antal olika symtom och diagnoser som gör att vardagen påverkas på många sätt, exempelvis genom nedstämdhet, oro och sömnproblem. Om rätt behandling ges, såsom medicinsk behandling eller psykoterapi (1177, u.å) påverkar diagnosen inte vardagen i någon större utsträckning samtidigt som vissa psykiska besvär påverkar vardagen mycket även om det är relativt kortvarigt (Folkhälsomyndigheten, 2023).

Då psykisk ohälsa ökar globalt och särskilt när det drabbar en patient som har ett arbete ökar den ekonomiska bördan på samhället på grund av en eventuell långvarig sjukskrivning för patienten. Detta då denne ofta blir arbetsoförmögen och då inte kan arbeta och bidra till samhället (Geipel et al., 2023). Sjukskrivning på grund av psykisk ohälsa är högre bland kvinnor, en förklaring torde vara att kvinnor har högre benägenhet än män att söka hjälp av sjukvården. Förekomsten av att ha yngre barn i familjen är en bidragande faktor som kan ge ökad risk för sjukskrivning till följd av psykisk ohälsa. Orsaken anses vara en dubbel belastning för föräldrar med både arbete och familj. I Sverige förekommer sjukskrivningar till följd av psykisk ohälsa, främst i åldrarna 30-39 år då de flesta har etablerat sig på arbetsmarknaden och skaffat familj och barn. Det finns också risk för att en underliggande psykisk ohälsa debuterar i denna fas i livet (Lidwall et al., 2018). Även låginkomsttagare i norra Sverige löper en större risk för att drabbas av psykisk ohälsa (San Sebastián et al., 2018).

På Åland sedan en längre tid tillbaka orsakar psykisk ohälsa ett stort lidande, en ökad dödlighet, sjukdomsburda och funktionsnedsättning. På Åland inom primärvården står psykisk ohälsa för näst flest antal besök idag. Bland barn, unga och vuxna tyder självrapportering på en försämrad psykisk hälsa på Åland. Ålands folkhälsostategi har fokus på hälsofrämjande och preventiva åtgärder. I denna ingår tidiga sjukvårds- och socialvårdsinsatser vid psykisk ohälsa med syfte att undvika en försämring av den psykiska ohälsan eller att den blir kroniskt förekommande. Ett av folkhälsostategins mål är att minska antalet personer som på grund av psykisk sjukdom behöver sjukdagpenning (Ålands landskapsregering, 2023). Den största orsaken till sjukdagpenning och sjukpension på Åland härleder till psykisk ohälsa (Ålands statistik- och utredningsbyrå, 2022).

1.1.3 Vårdkontextet - Akutsjukvård

Akutmottagningen vid Ålands hälso- och sjukvård har årligen uppemot 10.000 besökande patienter. På akutmottagningen finns det inte några förhandsbokade tidsbeställningar utan det prioriteras att de svårt sjuka omhändertas först. Sjukskötarens ansvar är att uppta en anamnes, kontrollera vitalparametrar på patienten, och därefter ta ett beslut utifrån diagnos, mående och behandlingseffekt om vad nästa steg kommer att bli. En läkare undersöker patienten och bedömer om vidare behov är nödvändigt och efter det bestäms det om det är aktuellt med intagning på vårdavdelning, besök hos annan specialist eller hemgång (Ålands Hälso och Sjukvård, 2022). Sjukskötare måste regelbundet fatta viktiga beslut i situationer som kännetecknas av motstridiga krav. Besluten som tas påverkas av biologiska, emotionella, kognitiva och kontextuella kriterier. Dessa tas ofta i stressfyllda situationer där sjukskötaren behöver ha en god helhetssyn och kunna koppla bort egna känslomässiga tankar och åsikter. Detta för att bibehålla patientsäkerheten (Birze et al., 2022).

1.1.4 Sjukskötarens roll

Sjukskötarna som arbetar på akutmottagningarna stöter på alla sorters patienter, både somatiska och de med psykisk ohälsa. Sjukskötarna förväntas erbjuda en professionell vård och bedöma varje enskild patient samtidigt som de ska visa respekt för patientens självbestämmande och integritet (Zetterberg et al., 2022). Sjukskötare utför sitt arbete utifrån den etiska koden som är fastställda av International Council of Nurses (ICN). ICN-koden omfattar fyra delar: sjukskötaren och allmänheten, sjukskötaren och yrkesutövningen, sjukskötaren och professionen samt sjukskötaren och medarbetare (Svensk Sjuksköterskeförening, u.å).

De negativa attityderna kring stigmatisering av patienter med psykisk ohälsa förs många gånger vidare från erfarna sjukskötare till blivande sjukskötare (Giralt Palou, 2023). Trots att blivande sjukskötare kommer i kontakt med ICN-koden tidigt i utbildningen, vittnar de samtidigt om att de i ett senare skede inte minns den och således inte tar fram den i sin yrkesutövning. Att följa ICN-koden gör det lättare att ta sitt yrkesansvar och ger sjukskötaren en riktlinje i samband med sin yrkesutövning. Sjukskötare bör med hjälp av ICN-koden uppvisa ett antal professionella värden såsom respekt, medkänsla, integritet, lyhördhet samt trovärdighet (Forsberg, 2016).

Sjukskötare på akutmottagningen är mer inriktade på att bedöma och prioritera patienter med somatiska och fysiska skador, vilket gör att de psykologiska, sociala och existentiella behoven faller åt sidan och inte bemöts likartat (Falchenberg et al., 2021). Detta skapar ett dilemma med att snabbt kunna se en heltäckande bedömning av den enskilde patientens behov (Falchenberg et al., 2021). Trots att akutmottagningen ofta används som en primär källa till sjukvård gör det att akutmottagningen kan vara en utmanande plats för patienter med psykisk ohälsa att bli sedda och hörda på. Sjukskötarens förmåga att möta och effektivt kunna ta hand om psykiatriska patienter försvåras av den snabba, högljuda och upptagna miljön och gör det till en plats som ofta inte är optimal för patienter med psykisk ohälsa (Perrone McIntosh, 2021). Tidsbegränsning, resurser och bedömningsprocessen har även stor inverkan. Då både fysiska och psykiska behov hos patienterna ska konkurrera om sjukskötarens uppmärksamhet har det visat sig att många av dem väljer att vårda de fysiskt sjuka patienterna först då deras bedömning grundat sig på att de ansåg att dessa patienter var viktigare och krävde mer akut uppmärksamhet (Perrone McIntosh, 2021).

1.2 Problemformulering

Den psykiska ohälsan ökar och med den risken för stigmatiserande attityder mot personer som är drabbade. Stigmatiseringen från sjukskötare börjar tidigt, i många fall redan under utbildningen och fortgår under hela yrkeskarriären. Genom att skapa en förståelse och kunskap om ämnet förväntas de negativa attityderna minska och då även konsekvenserna som stigmatiseringen medför. Att på akutmottagningen ha en helhetssyn över patienten både somatiskt och psykiskt skapar ett större holistiskt synsätt och sjukskötaren kan bemöta patienten på ett bättre sätt. Detta medför att patienterna får den adekvata vården tidigare och slipper bollas mellan olika hälso- och sjukvårdsenheter samt få en vårdupplevelse som motsvarar positiva förväntningar. För att skapa en jämlik vård utan diskriminering härleder respondenterna till Landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter då detta problem kring stigmatiseringen behöver belysas.

1.3 Syfte

Syftet med detta arbete är att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjuksköterskan stigmatiserar psykisk ohälsa.

2. Metod

Denna litteraturstudie utfördes med en mixad metod med en induktiv ansats för att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjuksköterskan stigmatiserar psykisk ohälsa. Att använda en mixad metod innebär att både kvalitativ och kvantitativ metod kombineras. Att integrera dessa studier där den ena representerar numerisk data och den andra textdata med varandra kan bägges begränsningar delvis elimineras samt ändå bibehålla delar av bägges metodernas styrkor. En induktiv ansats handlar om att forskaren initialt gör en datainsamling utan att ha en förutfattad teoretisk ram eller hypotes som styr undersökningen. I en induktiv ansats använder forskaren data för att identifiera mönster och teman, som sedan används för att utveckla en teori (Friberg, 2022). Att respondenterna valde en induktiv ansats visar på att studien är skriven på ett sätt som är ett så förutsättningslöst sätt som möjligt. Detta genom att observera och studera det specifika ämnet för att sedan beskriva detta på ett så korrekt sätt som bara går (Henricson & Billhult, 2017).

2.1 Datainsamling

Sökningen efter vetenskapliga artiklar har gjorts av respondenterna i databaserna PubMed, CINAHL Complete, EBSCO Discovery Service och Google Scholar. En artikel har funnits med hjälp av snöbollseffekten, vilket menas att respondenterna har hittat en artikel från en annan studies källförteckning och valt att inkludera den (Polit & Beck, 2018).

För att få fram ett adekvat litteratur urval har den booleska operatören AND använts för att markera de utvalda sökorden respondenterna använt sig av.

Sökorden som användes var: *nurse attitudes mental illness emergency source:Nordic source:Journal source:of source:Nursing source:Research, nurses Experiences of Attitudes of Mental illness, nurses Experiences of Attitudes of Mental illness emergency, mental ill person*

health emergency care staff, mental health nursing nursing education social stigma, personal approach stigma psychiatric patients, stigma mental health emergency, stigma mental health nurse, stigma mental health nurse attitudes, emergency care stigma psychiatric patients, stigma of mental illness emergency, society stigmatization, mental illness patient society, mental health society, stigma consequences mental health, nurse mental illness patient, nurse caring for patients, nurse person centered care.

Litteratursökningarna som utfördes av respondenterna i detta examensarbete är sammanställda i Bilaga 1.

2.2 Urval

Syftet är att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjuksköterskan stigmatiserar psykisk ohälsa. Inklusionskriterierna som valdes för artikelsökningen var att de skulle vara skrivna på engelska, innehålla abstract, peer reviewed-granskade, tillgängliga i fulltext och deltagarna var över 18 år. Sökningen på artiklar begränsades till artiklar som publicerades mellan år 2016-2024. Exklusionskriterierna var följande: artiklar skrivna på andra språk än engelska, deltagare under 18 år samt artiklar publicerade före 2016.

För resultatet har respondenterna använt 16 vetenskapliga artiklar där 14 var kvalitativa och höll en hög kvalitet av grad I och två var av grad II. En av de två övriga artiklarna var kvantitativ och en var mixad metod. Graderingen av vetenskaplig kvalitet av artiklar skedde på en tregradig skala där grad I avser hög kvalitet och grad III anses ha en låg kvalitet (Olsson & Sörensen, 2021). Artiklarna granskade till grad II inkluderades på grund av att de innehöll relevant information. Abstrakten hjälpte till att sälla bort artiklar som inte var relevanta för respondenternas ämne. Artiklar som innehöll studier om barn exkluderades. Artiklarna har granskats med Olsson & Sörensens (2021) bedömningsmall för studier med kvalitativ och kvantitativ metod. Artiklarna som valdes ut var från följande länder: Australien, Belgien, Danmark, Iran, Polen, Spanien, Storbritannien, Sverige och USA.

2.3 Analys

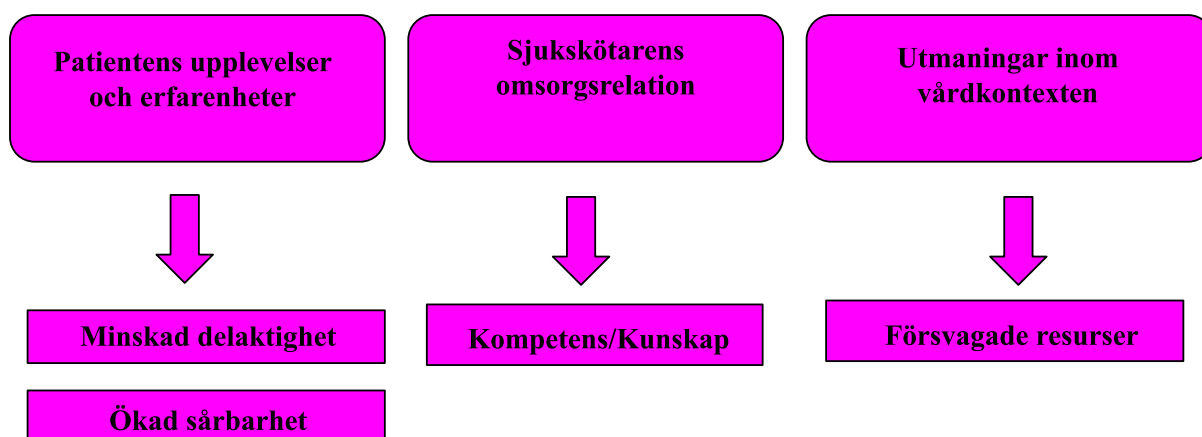
De artiklar som valdes till arbetet lästes noggrant igenom av samtliga respondenter individuellt. Artiklarna lästes med ett öppet förhållningssätt, reflektion samt följsamhet för att få en tydlig förståelse av innehållet och dess mening (Friberg, 2022). Vårt mål var att gemensamt komma fram till vilka artiklar som var mest relevanta för vår problemformulering och vårt syfte. Artiklarnas innehåll i texterna sammanfattades för att sedan bryta ner innehållet till begrepp. Respondenterna färgmarkerade begreppen för att få fram de som trätt fram flest gånger och sedan presenterades begreppen som teman och subteman. En tankekarta användes för att bearbeta dessa begrepp för att skapa en struktur i analysen och organisera och sammanfatta materialet (Henricson, 2017).

2.4 Etiska överväganden

Litteraturoversikten genomfördes utifrån en etisk föreställningsram som var genomgående under hela arbetsprocessen och följde gällande etiska principer. Det innebar att frågeställningen som lyftes var substantiell och att god vetenskaplig kvalitet upprätthölls i alla steg (Kjellström, 2018). Forskningsetiska delegationen, TENK, har tillsammans med det finländska vetenskapssamfundet publicerat forskningsetiska anvisningar kring god vetenskaplig praxis. Vetenskaplig forskning skall vara etiskt godtagbar samt vara tillförlitlig och resultatet skall vara trovärdigt enbart om forskningen bedrivits i enlighet med god vetenskaplig praxis. Syftet med anvisningarna är att främja en god forskningspraxis men samtidigt kunna säkerhetsställa att misstankar kring avvikelser handläggs skyndsamt, sakkunnigt och rättvist (Forskningsetiska delegationen, 2023). Helsingforsdeklarationen som antogs vid World Medical Associations 18:e möte år 1964 är den mest inflytelserika och kända internationella riktlinjen kring medicinsk klinisk forskning, varav den senaste uppdateringen gjordes 2013. En av de mest väsentliga begreppen inom Helsingforsdeklarationen är att nyttan av ny kunskap skall kunna vägas mot den skada det innebär att införskaffa kunskapen (World Medical Association, 2022). Respondenterna i denna litteraturstudie har inte identifierat någon risk för att någon individ skall kunna ta skada av vår studie då de vetenskapliga artiklarna vi använt oss av genomgått en bedömning via en etisk kommitté innan de publicerades.

3. Resultat

Syftet var att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjukskötaren stigmatiserar psykisk ohälsa. Resultatet grundar sig på 16 artiklar från Australien, Belgien, Danmark, Iran, Polen, Spanien, Storbritannien, Sverige och USA. Alla citat som presenteras i resultatdelen är respondenternas egna översättningar från engelska. Vid analysen av de valda vetenskapliga artiklarna framträdde tre teman och fyra subteman som därmed bildade resultatet. Temat var *patientens upplevelser och erfarenheter* med subtemat: *minskad delaktighet och ökad sårbarhet*. Det andra temat var *sjukskötarens omsorgsrelation* med subtemat *kompetens/kunskap*. Det tredje och sista temat var *Utmaningar inom vårdkontexten* med subtemat *försvagade resurser*. Se Figur 1 för teman och subteman i resultatet.

Figur 1. Teman och subteman i resultatet

3.1 Patientens upplevelser och erfarenheter

Sjukskötarens stigmatisering av patienterna baserat utifrån deras tillstånd är en av de mest omänskliga och destruktiva former av beteenden. Dessa kränkande attityder mot patienterna leder till låg självkänsla, isolering, frustration och hindrar personer att söka vidare behandling (Heydari et al., 2019).

"Det är som om [psykisk ohälsa] är det enda som existerar. Du kan gå in med en bruten arm, och de kommer fortfarande att fråga dig om det bara är ångest" (Derblom et al., 2021, p. 1544).

Då en patient upplever icke stigmatiserande vårdkontakter ökar deras positiva upplevelser och de uttrycker uppskattning och tacksamhet (Farrugia et al., 2020). För många drabbade med psykisk ohälsa kan miljön på en akutmottagning upplevas både skrämmande och upprörande, då det är en högstimulerande plats med mycket sinnesintryck för patienten att befinna sig på då den kan vara både hektisk och kaotisk (Cullen et al., 2023; Harris et al., 2016). En akutmottagning har även brister gällande den personliga integriteten. Patienter med psykisk ohälsa upplever bristande medkänsla från sjukskötare på akutmottagningen. Detta bidrar till att patienternas välbefinnande får negativa konsekvenser och de erhåller ett känslomässigt lidande (Harris et al., 2016).

"De talar till dig som om du är en galen person" (Harris et al., 2016, p. 16).

Det framkom att patienter med psykisk ohälsa kände sig annorlunda behandlade gentemot andra då de sökte hjälp för fysiska hälsoproblem. De kände att de inte fick något gehör och möttes av fördomar och misstro på grund av sin psykiska ohälsa. Patienterna med psykisk ohälsa upplevde att de inte togs på allvar och sågs som inkompetenta, hade en bristande insikt och var oförmögna att fatta hälsobeslut på grund av sin psykiska ohälsa. Fysiska symptom tolkades som att de speglade mental snarare än fysisk hälsa (Derblom et al., 2021).

3.1.1 Minskad delaktighet

Det har konstaterats att på grund av stigmatisering har personer med psykisk ohälsa uteslutits, förnekats mänskliga rättigheter, marginaliserats och befriats från sin rösträtt. På enheter avsedda att behandla psykisk ohälsa förekommer även stigmatisering och sjukskötare uppger att de ej har stöd av sin arbetsplats (Ryan et al., 2021). I vården bör sjukskötaren alltid ha som mål att sträva efter att få patienten så delaktig som möjligt. Detta för att skapa större möjligheter för patienten att påverka sin egen omvårdnad och behandling, men även att förstå och kunna vara med i beslutsfattningen. Delaktighet bör vara en del i alla patientmöten. Både sjukskötaren och patienten behöver ha viljan, förmågan och tiden för att kunna uppnå ett gott samarbete (Jørgensen & Rendtorff, 2017). Sjukskötarens roll i att uppmuntra patienterna med psykisk ohälsa att ta ansvar för sin sjukdom och behandling är utmanande i de fall patienterna lider av svåra symptom. Om sjukskötarna bedömer att patienterna inte kan delta aktivt i den

gemensamma beslutsprocessen finns risk att patienterna inte involveras. Då reduceras delaktigheten och fokus ligger istället på att ge patienten information, patienten får därmed en passiv roll (Jørgensen & Rendtorff, 2017). En del studier visar dock att personer med psykisk ohälsa upplever begränsade möjligheter att delta i sin egen vård. Detta främst på grund av sjukdomens natur: att ha en adekvat medvetenhet om sin egen situation, bristande koncentration och förmåga att fokusera, vilket kan skapa svårigheter att föra ett samtal och då kunna uttrycka sina önsknings och åsikter om sin egen vård och behandling (Keresi et al., 2019).

3.1.2 Ökad sårbarhet

Patienter som lever med psykisk ohälsa rapporterar ofta att de känner sig nedvärderade och avvisade inom den somatiska vårdkontexten (Sølvhøj et al., 2021). Ur ett historiskt perspektiv har patienter med psykisk ohälsa skickats till psykiatriska sjukhus som legat utanför samhället, detta gjorde att patienterna både isolerades och stigmatiserades. Personer med psykisk ohälsa upplever att de är officiellt märkta och generaliserade. En stor andel patienter rapporterade att de kände en djup frustration över att personalen inte lyssnade på dem eller rent av ignorerade dem, patienter har uppgett att de blivit förolämpade och dessa känslor hade negativ inverkan på deras vardagliga liv och påverkade även deras egen medverkan i vårdandet. För patienter som upplever ett socialt stigma och negativa attityder från sjukskötare kan det resultera i livslånga konsekvenser som till exempel ineffektiva behandlingar. Sjukskötare behöver förstå patienternas upplevelser av stigmatisering ur ett patientperspektiv för att kunna ge en bättre vård åt patienterna (Heydari et al., 2019).

3.2 Sjukskötarens omsorgsrelation

Bristen på kunskap och erfarenhet om vårdssystemet i kombination med stigmatisering kan leda till att patienter inte får den adekvata somatiska sjukvård de är i behov av (Derblom et al., 2021; Kohn et al., 2022). Sjukskötare på akutmottagningen känner sig oförberedda på att möta och identifiera behoven och omhändertagandet av patienter med psykisk ohälsa (Derblom et al., 2021; Harris et al., 2016; Kohn et al., 2022; Ryan et al., 2021). Det finns sjukskötare som saknar empati gentemot vissa patienter, denna känsla av motvilja rör särskilt de patienter med psykisk ohälsa som har en obehandlad diagnos. Sjukskötare känner sig oförberedda, icke kvalificerade, oroliga och tveksamma i arbetet med patienter med psykisk ohälsa på akutmottagningen (Kohn et al., 2022; Ryan et al., 2021).

"När någon kommer in fysiskt är det lätt [eftersom] du bara har stegen, men när det är en beteendemässig sak måste du navigera hela det där okända territoriet" (Perrone McIntosh, 2021, p. 8).

3.2.1 Kompetens/Kunskap

Stigmatisering av patienter med psykisk ohälsa kan bero på kunskapsbrist (Coelho et al., 2024; Derblom et al., 2021). Stigmatiseringen grundas redan hos sjukskötarstuderande och beror på okunskap och rädsla inför psykisk ohälsa. Denna stigmatisering hos sjukskötarstuderande kan leda till en dålig kvalitet på sjukvården för patienter med psykisk ohälsa. Sjukskötarstuderande saknar ofta självförtroende i att kommunicera med patienter med psykisk ohälsa och är rädda att säga fel saker eller orsaka skada (Simonelli-Muñoz et al., 2023). En avsaknad i kunskap och kompetens om de olika psykiska sjukdomarna kan initiera en stigmatiseringsprocess där de kopplar oönskade egenskaper och negativa stereotyper till patienter med psykisk ohälsa vilket skapar en separation av "oss" till "dem", vilket bidrar till att patienterna upplever känslor av statusförlust, diskriminering och ojämn behandling (Sølvhøj et al., 2021).

"Det här är en konst, att möta en människa när man blir deltagare i deras liv; att jag inte skapar min egen bild, och patienten känner att "Nej, det är inte jag; hon förstår eller förstår mig inte" (Keresi et al., 2019, p. 5).

3.3 Utmaningar inom vårdkontexten

Stigmatiserande attityder och beteenden gentemot patienter med psykisk ohälsa är en världsomfattande utmaning inom den somatiska vårdkontexten (Sølvhøj et al., 2021). Många patienter med psykisk ohälsa upplever att de inte tas på allvar eller erhåller adekvat akutsjukvård. Sjukskötare inom somatisk vård visar sig oftare ha en negativ inställning till patienter med psykisk ohälsa än hos sjukskötare inom den psykiatriska vården. Patienter med psykisk ohälsa betraktas vara mer farliga och oförutsägbara än övriga patienter (Andersson et al., 2020; Holmberg et al., 2020).

"Jag vill undvika att döma någon när de presenterar, och även om det kan låta som en mental hälsa, måste du vara medveten om att du inte saknar något som är organiskt" (Ryan et al., 2021, p. 857).

3.3.1 Försvagade resurser

I studier har det framkommit att stigmatisering av psykisk ohälsa dels kan bero på bristande förståelse, information likväl som av själva sjukdomens signifikationer. En effekt av stigmatisering är rädsla för att bli diskriminerad, stigmatisering kan därmed skapa barriärer mellan patienter och sjukvård, vilket resulterar i ovilja att söka behandling. Då personer döljer sina symtom leder det till att lång tid förflyter innan de söker behandling. Försök att dölja symtom kan hindra från att ge rätt behandling och leda till att tillståndet förvärras (Da Silva et al., 2020). Anledningen till att personer döljer sina symtom är en konsekvens av skammen som de upplever (Dolezal., 2022; Da Silva et al., 2020). På grund av platsbrist på akutmottagningen finns risk för att patienter skrivs ut i förtid och lämnas utan uppföljning. Komplikationsfrekvensen för patienter med svår psykisk ohälsa kan bidra till stigmatisering. Ordination av läkemedel som inte leder till en snabb förbättring kan således förlänga patientens vistelse inom akutsjukvården, vilket bidrar till ytterligare stigmatisering (Da Silva et al., 2020).

4. Diskussion

Syftet med litteraturstudien var att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjukskötaren stigmatiserar psykisk ohälsa. Resultatet påvisar tre teman utifrån inkluderade artiklar: *patientens upplevelser och erfarenheter*, *sjukskötarens omsorgsrelation* och *utmaningar inom vårdkontexten* samt fyra subteman: *minskad delaktighet*, *ökad sårbarhet*, *kompetens/kunskap* och *försvagade resurser*. Under diskussionsavsnittet kommer en resultatdiskussion samt metoddiskussion lyftas. I resultatdiskussionen ämnar respondenterna diskutera och reflektera kring de huvudteman och subteman som framkommit i denna litteraturstudie. Under metoddiskussion belyses studiens tillvägagångssätt samt styrkor och svagheter kan identifieras med hjälp av litteraturen. Slutligen binds studien samman under slutsatsen. Till denna litteraturstudie valde respondenterna omvårdnadsteoretikern Hildegard Peplau. Teoretikern valdes på grund av hennes teori om relationsaspekten i omvårdnad, vilken främst har tillämpats inom psykiatrisk omvårdnad (Forchuk et al., 1995).

4.1 Resultatdiskussion

I denna litteraturstudie framträder konsekvenser till följd av sjukskötares stigmatisering av patienter med psykisk ohälsa på akutmottagningar. Resultatet av litteraturstudien och även tidigare forskning visar att följden av stigmatisering leder till konsekvenser och utmaningar för vården, samhället och patienten.

Då en patient upplever icke stigmatiserande vårdkontakter ökar deras positiva upplevelser och de uttrycker uppskattning och tacksamhet (Farrugia et al., 2020). Peplau uttrycker att i den professionella relationen mellan patient och sjukskötare ska sjukskötaren fokusera på patientens behov, känslor, problem och idéer (Nurselabs, 2024). *Patienters upplevelser och erfarenheter* säger att patienter med psykisk ohälsa är en sårbar patientgrupp där ett gott bemötande från sjukskötaren som ger det lilla extra gör en stor skillnad för patienten i en utsatt situation (Derblom et al., 2021). Resultatet visar att flertalet patienter med psykisk ohälsa upplever flera negativa konsekvenser av sjukskötares stigmatisering som bland annat ett känslomässigt lidande, sämre livskvalitet, låg självkänsla samt isolering (Harris et al., 2016; Heydari et al., 2019; Scott et al., 2021; Switaj et al., 2017; Sølvhøj et al., 2021; Tanriverdi et al., 2019).

Med Peplaus teori kan man lättare orientera sig i *sjukskötarens omsorgsrelation*, då Peplau anser att sjukskötaren går in i en personlig relation med en individ som har ett behov. Den terapeutiska relationen utvecklar sig i fyra olika faser som går in i varandra. Relationen inleds i *orienteringsfasen* där sjukskötaren och patienten möts för första gången och tillsammans identifierar och analyserar patientens behov och utifrån detta ställs en omvårdnadsdiagnos. Under *identifieringsfasen* går sjukskötaren och patienten igenom de förväntningar som finns och utvecklar tillsammans en omvårdnadsplan. I *utforskningsfasen* får patienten stöd att utforska sina tankar och känslor för att kunna göra egna val som främjar hälsan. *Lösningsfasen* som är beroende av hur tidigare faser har hanterats: i denna fas börjar patientens behov av stödperson att avta samtidigt som den egna styrkan att klara sig själv tillta. Utifall målen inte uppnåtts behöver nya planer formuleras och faserna börjar om på nytt. I mötet mellan sjukskötaren och patienten antar sjukskötaren olika roller och växlar mellan dessa beroende på vad patienten har för behov (Forchuk et al., 1995).

Omsorgsrelationen påverkas av sjukskötarens inställning och förhållningssätt till vården. När sjukskötaren bemöter patienten fördomsfritt, tillåtande och lyhört är det större sannolikhet att patienten öppnar upp sig. Att ge utrymme för en öppen dialog ökar möjligheterna att tillsammans med patienten reflektera över patientens unika situation och enskilda vårdbehov (Keresi et al., 2019). Den senaste kunskapen om evidensbaserat arbete kan göra sjukskötaren mer engagerad i sitt arbete och mer medvetna om hur övertygelser och värderingar påverkar vården (Tiainen et al., 2020).

Personcentrering inom vården är ett förhållningssätt som har nära anknytning till attityder, värderingar och kulturen i en verksamhet. Tanken är att förhållningssättet grundas på att mottagaren är en person med individuella behov och förmågor. Sjukskötaren är därmed en resurs i patientens hälsoprocess och patienter ska vara delaktiga (Socialstyrelsen, 2023). Sjukskötarens mål är att patienten ska vara så delaktig som möjligt och kunna påverka sin egen vård och behandling (Jørgensen & Rendtorff, 2017). I resultatet träder det fram att delaktighet är en betydande del i omvårdnaden av patienter med psykisk ohälsa. Patienterna med psykisk ohälsa kände att de inte togs på allvar och sågs som inkompetenta, hade en bristande insikt och var oförmögna att fatta egna hälsobeslut på grund av sin psykiska ohälsa. Fysiska symptom tolkades som att de speglade mental snarare än fysisk hälsa (Derblom et al., 2021). Peplau lyfter att det inte är sjukskötarens uppgift att lösa patientens problem, utan

patienten bör istället ges chansen att utforska alternativ och möjligheter inom relationens sammanhang (Forchuk et al., 1995).

Enligt ICN-koden för sjukskötare som består av fyra områden innefattar ett av områdena: Sjukskötaren och yrkesutövningen. Med den så strävar sjukskötaren efter kontinuerlig yrkesmässig utveckling. Sjukskötaren bör efterfråga och delta i fortbildning för att bygga på sin kunskap och färdighet (Svensk sjuksköterskeförening, u.å). Peplaus teori bygger på vägledande antaganden där hon lyfter vikten av att främja utveckling av sjukskötarens personlighet mot ökad mognad redan under sjukskötutbildningen (Forchuk et al., 1995). Stigmatiserande attityder mot patienter med psykisk ohälsa är en viktig barriär att komma över för att kunna ge en adekvat somatisk sjukvård. I resultatet framkom att sjukskötare som arbetar med somatiska sjukdomar är tveksamma att hantera psykisk ohälsa på grund av fördomar och stigmatiseringar. Detta mycket på grund av otillräcklig utbildning och erfarenhet, oklara roller och ansvarsområden, otrygghet och oro (Kohn et al., 2022).

En stor *utmaning inom vårdkontexten* är att stigmatiserande attityder och beteenden gentemot patienter med psykisk ohälsa är en världsomfattande utmaning. Det finns en ökad mortalitet bland patienter med psykisk ohälsa vilka följaktligen utvecklar somatiska sjukdomar i högre utsträckning (Sølvhøj et al., 2021). På akutmottagningar har tidsbegränsningen, resurserna och hur bedömningsprocessen ser ut en inverkan på sjukskötarens arbete (Perrone McIntosh, 2022). Sjuksköterna jobbar med en hög arbetsbelastning i en miljö bestående av kaos, våldsamt, stress och patienters förväntningar som är orealistiska. Detta kan leda till att relationer till kollegor och kontakten till patienten samt dennes familj kan påverka sjukskötarens egen hälsa negativt (Betke et al., 2021; Ryan et al., 2021). För att patienten ska erhålla den vård som den behöver, kunna känna tillit och trygghet till sjukskötare, behöver det finnas tid för att kunna skapa en terapeutisk relation genom att använda sig av de tidigare nämnda fyra faserna av Peplau (Nurseslabs, 2024).

Tidigare forskning har visat att sjukskötare stigmatiserar på grund av samhällets uppfattningar samt negativa stereotyper (Ryan et al., 2021). För att minska på stigmatiseringen hos sjukskötare behöver man börja redan på sjukskötutbildningen då stigmatiseringen grundas redan där. Okunskap, rädsla och dåligt självförtroende kan leda till en dålig kvalitet på sjukvården för patienter med psykisk ohälsa (Simonelli-Muñoz et al.,

2023). Stigmatiseringen av patienter med psykisk ohälsa förs i många fall vidare från erfarna sjukskötare till studerande sjukskötare (Girat Palou, 2023).

4.2 Metoddiskussion

Eftersom respondenterna valde att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjukskötaren stigmatiserar psykisk ohälsa, var det relevant att använda en mixad litteraturstudie. Respondenterna valde med avsikt ett ämne som var relativt nytt för respondenterna, detta för att förkunskaperna inte skulle prägla litteraturöversikten. Så långt respondenterna varit medvetna har detta uppnåtts, vilket visar på *objektivitet*. Detta gjorde att en induktiv ansats var lämplig att användas då datan samlades in utan att ha en förutfattad mening eller tidigare hypoteser som styrde undersökningen. Respondenterna valde även att använda sig av relevant material från hemsidor på internet, samt litteratur som ansågs ha en *god tillförlitlighet* (Friberg, 2022). *Trovärdigheten* i studien stärks då den är granskad av kurskamrater och handledare vid flera tillfällen. Denna litteraturstudie har sammanställts under en tio veckors lång period enligt direktiv från Högskolan på Åland (2024). Då tiden för examensarbetet och kursen pågår och därmed att samla lämplig litteratur samt framställandet varit begränsad kan det ha påverkat kvaliteten och studiens *validitet* (Henricson, 2017).

Artiklarna som användes i litteraturöversikten valdes ut noggrant efter studiens syfte och speglar delvis den forskning som fanns att finna mellan åren 2016-2024. Datainsamlingen efter vetenskapliga artiklar gjordes via databaserna PubMed, CINAHL Complete, EBSCO Discovery Service och Google Scholar. En av artiklarna hittades med hjälp av snöbollseffekten. Sökningarna som gjordes bestod av enstaka ord i kombination med den booleska termen AND. Totalt uppgick det till 26 sökord. Artiklarna som valdes ut har analyserats och genomgått en kvalitetsgranskning baserad på granskningsmallen från Olsson och Sörensen (2021). Detta för att säkerhetsställa att artiklar av hög kvalitet och *pålitlighet* användes. Respondenterna läste och kvalitetsgranskade de artiklar som valdes till arbetet noggrant av samtliga respondenter individuellt för att sedan kvalitetsgranskas gemensamt, vilket även gav upphov till diskussion. På grund av begränsad förkunskap om kvalitetsgranskning kan detta ha påverkat resultatet på kvalitetsgranskningen och även påverkat till en sänkt *trovärdighet* (Henricson, 2017). Artiklarna lästes med ett öppet förhållningssätt, reflektion samt följsamhet för att få en tydlig förståelse av innehållet och dess mening (Friberg, 2022). För resultatet användes totalt 16 vetenskapliga artiklar där

respondenterna hade som mål att i första hand endast välja artiklar med grad I men i slutändan var det två artiklar med grad II som inkluderades och resterande 14 var av grad I. Detta då respondenterna ansåg att de innehöll relevant information som styrker arbetets *trovärdighet*.

Samtliga av de artiklarna som valdes ut var skrivna på engelska för att sedan bli översatta till svenska. Detta kan ha tillfört att respondenterna skapat sig egna översättningar av texterna och därmed kan tolkningen av artiklarna ha haft en inverkan på resultatet. Respondenterna har gjort sitt yttersta för att säkerställa att det blivit en så korrekt översättning som möjligt och att informationen blivit korrekt tolkad. Detta med hjälp av översättnings verktygen Google Translate och DeepL. För resultatet användes 16 vetenskapliga artiklar där 14 var kvalitativa, en av de två övriga artiklarna var kvantitativ och en var mixad metod. Att använda en mixad metod gjorde att det kunde kombineras styrkor samt begränsningar i de bägge metoderna som kvalitativ och kvantitativ metod representerar. Trots att mixad metod är en relativt ny metod var det fördelaktigt för respondenterna att stödja en ökad kunskapsimplementering i vården men som ändå kan hantera den komplexa verklighet som finns inom hälso- och sjukvården. Detta med en mixad metod då den lämpar sig särskilt väl om forskningsfrågan syftar till att skapa en fullständig bild av något, som till exempel respondenternas syfte att belysa hur sjukskötarens attityder påverkar (Henricson, 2017).

Artiklarnas resultat som valdes ut var från följande länder: Australien, Belgien, Danmark, Iran, Polen, Spanien, Storbritannien, Sverige och USA. Skillnaderna i det kulturella samt hur vårdverksamheten bedrivs i dessa länder kan ha haft en påverkan på analysen och därmed även trovärdigheten i resultatet. Respondenterna anser att flera av dessa länder kan ha liknande socioekonomisk status, vilket ökar överförbarheten av resultatet i länderna emellan. Det har inte lagts någon vikt på kön i respondenternas litteraturoversikt då det i många artiklar inte framkommit hur många män eller kvinnor som varit medverkande. Ytterligare så påverkar inte de medverkandes kön litteraturoversiktens syfte. Personer under 18 år har exkluderats då behandling och bemötande kan skilja sig åt mellan vuxna och barn samt närståendes inverkan.

5. Slutsats

Denna litteraturstudie ämnade att belysa hur patienterna och vårdkontexten påverkas av konsekvenserna då sjukskötaren stigmatiserar psykisk ohälsa. Genom att identifiera och belysa detta kan resultatet i denna litteraturstudie bidra till en ökad inblick och förståelse i de negativa konsekvenser som träder fram. Stigmatiseringen gentemot patienter med psykisk ohälsa inom den somatiska sjukvården är en världsomfattande utmaning (Sølvhøj et al., 2021). Med kunskap angående konsekvenser kan man också arbeta vidare för att minska stigmatiseringen.

I och med att akutmottagningen oftast är den primära vårdkontakten behöver det också finnas tydliga riktlinjer och direktiv på arbetsplatsen för sjukskötarna att arbeta efter för att patientgruppen med psykisk ohälsa ska ges ett likvärdigt bemötande och erhålla somatisk vård i samma utsträckning som övriga patientkategorier. Patienterna ska inte stigmatiseras eller särbehandlas på grund av sin psykiska hälsa eller bakgrund (Landskapslag, 1993:61, §2023/121; Ombudsman.ax, 2023; Sølvhøj et al., 2021). Patienter med suicidrisk som söker vård på en akutmottagning behöver behandlas med medkänsla och respekt.

Att använda sig av ett holistiskt förhållningssätt med en väl integrerad vård kan förbättra kvaliteten på hälso- och sjukvården för patienter med psykisk ohälsa. En faktor som skulle gagna detta patientutfall är att informationsdelningssystemet inom och mellan de olika hälso- och sjukvårdstjänsterna skulle delas mellan somatiska och psykiska vårdkontexter. Att kunna få tillgång till information från enstaka eller flera elektroniska individuella journaler skulle vara en viktig facilitator för att kunna spåra och identifiera patienter med psykisk ohälsa och rätt somatisk vård kan erbjudas (Kohn et al., 2022).

Denna litteraturstudie ämnar göra sjukskötare och enheter inom vården uppmärksamma på problematiken som råder kring stigmatiseringen av patienter med psykisk ohälsa för att bidra till en tankeställare som i sin tur kan minska på detta fenomen. Tydliga riktlinjer och strategier behöver utvecklas eller utarbetas för att få till en arbetsmiljö fri från negativa attityder på akutmottagningar. Sjukskötare på akutmottagningar efterfrågar behovet av en

förbättrad standard inom psykiatriska vården vid en akutmottagning och önskar även fortbildning och sätt att förbättra behandlingen för suicidala patienter (Cullen et al., 2022). Respondenternas strävan är att upprätthålla en jämlik vård för att bidra till ett gott arbetsklimat. Respondenterna skulle önska vidare forskning på hur man kan göra för att minska stigmatiseringen och normer inom vården för patienter med psykisk ohälsa.

KÄLLFÖRTECKNING

Andersson, H., Carlsson, J., Karlsson, L., & Holmberg, M. (2020). Competency requirements for the assessment of patients with mental illness in somatic emergency care: A modified Delphi study from the nurses' perspective. *Nordic Journal of Nursing Research*, 40(3), 162–170. <https://doi.org/10.1177/2057158520946212>

Betke, K., Basińska, M. A., & Andruszkiewicz, A. (2021). Sense of coherence and strategies for coping with stress among nurses. *BMC Nursing*, 20(1). <https://doi.org/10.1186/s12912-021-00631-1>

Birze, A., Bogo, M., Fallon, B., Paterson, J., Regehr, C., Regehr, G., & Sewell, K. (2022). Improving Professional Decision Making in Situations of Risk and Uncertainty: A Pilot. *The British Journal of Social Work*, 52(3), 1341-1361. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcab131>

Coelho, J., Moreno, A. R., Roldán-Merino, J., Sequeira, C., & Sampaio, F. (2024). Perspectives of adult patients with mental health disorders on the relationship with nurses: a focus group study. *BMC Nursing*, 23(1). <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01663-5>

Cullen, S. W., Bowden, F. C., Olfson, M., Marcus, C. S., Caterino, M. J., Ross, M. A., Doupnik, K. S., & True, G. (2023). Treat them like a human being.. they are somebody's somebody: providers perspectives of treating patients in the emergency department after self injurious behavior. *Community Ment Health J*, 59(2), 253-265. <https://doi.org/10.1007/s10597-022-01003-y>

Da Silva, A. G., Baldaçara, L., Cavalcante, D. A., Fasanella, N. A., & Palha, A. P. (2020). The Impact of Mental Illness Stigma on Psychiatric Emergencies. *Frontiers in Psychiatry*, 11(573). <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.00573>

Derblom, K., Molin, J., Gabrielsson, S., & Lindgren, B. (2021). “Acknowledge me as a capable person”: How people with mental ill health describe their experiences with general emergency care staff – A qualitative interview study. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(6), 1539-1549. <https://doi.org/10.1111/inm.12903>

Dolezal, L. (2022). Shame anxiety, stigma and clinical encounters. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 28(5), 854-860. <https://doi.org/10.1111/jep.13744>

1177 Vårdguiden. (u.å). *Behandlingar vid psykiska sjukdomar och besvär*
<https://www.1177.se/undersokning-behandling/behandlingar-vid-psykiska-sjukdomar-och-besvar/>

Farrugia, A., Pienaar, K., Fraser, S., Edwards, M., & Madden, A. (2020). Basic care as exceptional care: addiction stigma and consumer accounts of quality healthcare in Australia. *Health Sociology Review*, 30(2), 1–16. <https://doi.org/10.1080/14461242.2020.1789485>

Falchenberg, Å., Andersson, U., Wireklint Sundström, B., Bremer, A., & Andersson, H. (2021). Clinical practice guidelines for comprehensive patient assessment in emergency care: A quality evaluation study. *Nordic Journal of Nursing Research*, 41(4), 205715852110069. <https://doi.org/10.1177/20571585211006980>

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Stigmatisering kopplad till psykisk ohälsa*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/6191b7bece1e4e25b69cc291cfeddbdf2/stigmatisering-kopplad-psykisk-ohalsa.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (22 mars 2021). *Om stigmatiseringen av personer med psykisk ohälsa*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/att-minska-stigma/om-stigmatiseringen-av-personer-med-psykisk-ohalsa/>

Folkhälsomyndigheten. (28 december 2023). *Hur vi använder begreppet psykisk hälsa*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/hur-vi-anvander-begreppet-psykisk-halsa-/>

Folkhälsomyndigheten. (26 januari 2024). *Vad påverkar vår psykiska hälsa*.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-paverkar-var-psykiska-halsa/>

Folkhälsomyndigheten. (22 mars 2024). *Stigmatisering vid psykisk ohälsa*.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprev-ention/att-minska-stigma/>

Fontesse, S., Rimez, X., & Mauge, P. (2021). Stigmatization and dehumanization perceptions towards psychiatric patients among nurses: A path-analysis approach. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(2), 153-161. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2020.12.005>

Forchuck, C., Sieloff Evans, C.L. & O'Connor, N. (1995). *Anteckningar om Omvårdnadsteorier II*. Studentlitteratur.

Forsberg, A. (2016). *Omvårdnad på akademisk grund : att utvecklas och ta ansvar*. Natur & Kultur.

Forskningsetiska delegationen TENK. (7 september 2023). *God vetenskaplig praxis (GVP)* <https://tenk.fi/sv/forskningsfusk/god-vetenskaplig-praxis-gvp>

Friberg, E. (2022). *Dags för uppsats: Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (4 uppl.). Studentlitteratur.

Geipel, M., Pelizäus, A., & Hamann, J. (2023). Returning-to-work after mental health-associated sick leave: a qualitative interview study exploring the experiences of general practitioners in Germany. *BMC Primary Care*, 24(1). <https://doi.org/10.1186/s12875-023-02219-x>

Giralt Palou, R., Prat Vigué, G., & Tort-Nasarre, G. (2019). Attitudes and stigma toward mental health in nursing students: A systematic review. *Perspectives in Psychiatric Care*, 56(2), 243-255. <https://doi.org/10.1111/ppc.12419>

Harris, B., Beurmann, R., Fagien, S., & Shattell, M. M. (2016). Patients' experiences of psychiatric care in emergency departments: A secondary analysis. *International Emergency Nursing*, 26, 14–19. <https://doi.org/10.1016/j.ienj.2015.09.004>

Henricson, M. (2017). *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad* (2 uppl.). Studentlitteratur.

Heydari, A., Yazd, A. M., & Soodman, P. (2019). Explanation of the lived experience of patients with psychiatric disorders on the consequences of stigma in mental health centers. *Evidence Based Care Journal*, 9(1), 43-51. <https://doi.org/10.22038/ebcj.2019.37677.1987>

Holmberg, M., Hammarbäck, S., & Andersson, H. (2020). Registered nurses' experiences of assessing patients with mental illness in emergency care: A qualitative descriptive study. *Nordic Journal of Nursing Research*, 40(3), 151–161. <https://doi.org/10.1177/2057158520941753>

Högskolan på Åland. (2024). *Kurser för sjukskötprogrammet*. <https://www.ha.ax/utbildning/studera-till-sjukskotare/sjukskotare-kurser/>

Institutet för hälsa och välfärd. (2 januari 2024). *Stigma ja syrjintä*. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/stigma-ja-syrjinta>

World health organization. (17 juni 2022). *Mental health*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>

Jørgensen, K., & Rendtorff, J. D. (2017). Patient participation in mental health care - perspectives of healthcare professionals: an integrative review. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 32(2), 490–501. <https://doi.org/10.1111/scs.12531>

Keresi, Z., Carlsson, G., & Lindberg, E. (2019). A caring relationship as a prerequisite for patient participation in a psychiatric care setting: A qualitative study from the nurses' perspective. *Nordic Journal of Nursing Research*, 39(4), 218–225. <https://doi.org/10.1177/2057158519866393>

Kjellström, S. (2018). Forskningsetik. I M. Henricsson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad* (2:3 uppl., sid. 57–80). Studentlitteratur.

Kohn, L., Christiaens, W., Detraux, J., De Lepeleire, J., De Hert, M., Gillain, B., Delaunoit, B., Savoye, I., Mistiaen, P., & Jaspers, V. (2022). Barriers to Somatic Health Care for Persons With Severe Mental Illness in Belgium: A Qualitative Study of Patients' and Healthcare

Professionals' Perspectives. *Frontiers in Psychiatry*, 12.

<https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.798530>

Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter, (1§ 2023/121). Ålands landskapsregering (2023).

<https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/199361>

Landskapslag om tillämpning av diskrimineringslagen, (2022:43), Ålands landskapsregering (2022).

<https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex/202243>

Lidwall, U., Bill, S., Palmer, E., & Olsson Bohlin, C. (2018). Mental disorder sick leave in Sweden: A population study. *Work*, 59(2), 259–272. <https://doi.org/10.3233/WOR-172672>

Mieli Psykisk Hälsa Finland rf. (14 januari 2024). *Vad är psykisk hälsa?*.

<https://mieli.fi/sv/stark-den-psykiska-halsan/vad-ar-psykisk-halsa/>

Nurseslabs. (30 april 2024). *Hildegard Peplau: Interpersonell relationsteori*.

<https://nurseslabs.com/hildegard-peplaus-interpersonal-relations-theory/>

Olsson, H., & Sörensen, S. (2021). *Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv* (4 uppl.). Liber.

Ålands ombudsmannamyndighet. (25 april 2023). *Ny diskrimineringslag*. Ombudsman.ax.

<https://www.ombudsman.ax/nyheter/ny-diskrimineringslag>

Perrone McIntosh, J. T. (2021). Emergency department nurses' care of psychiatric patients: A scoping review. *International Emergency Nursing*, 54.

<https://doi.org/10.1016/j.ienj.2020.100929>

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2018). *Nursing Research: Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice* (9 uppl.). Wolters Kluwer.

Ryan, A., Herrera, S., & Patel, M. (2021). Emergency Nurses' Experiences in Treating Patients With Mental Illness: A Qualitative, Interpretive Metasynthesis. *Journal of Emergency Nursing*, 47(6), 852-859. <https://doi.org/10.1016/j.jen.2021.03.010>

San Sebastián, M., Mosquera, P. A., & Gustafsson, P. E. (2018). Whose income is more important: mine, yours or ours? Income inequality and mental health in northern Sweden. *European Journal of Public Health*, 28(6), 1056–1061. <https://doi.org/10.1093/eurpub/cky110>

Scott, L., Hardisty, J., Cussons, H., Davison, K., Driscoll, H., Powell, S., & Sturrock, A. (2021). Exploring a collaborative approach to the involvement of patients, carers and the public in the initial education and training of healthcare professionals: A qualitative study of patient experiences. *Health Expectations*, 24(6), 1988–1994. <https://doi.org/10.1111/hex.13338>

Simonelli-Muñoz, A. J., Jiménez-Rodríguez, D., Arrogante, O., Plaza del Pino, F. J., & Gallego-Gómez, J. I. (2023). Breaking the Stigma in Mental Health Nursing through High-Fidelity Simulation Training. *Nursing Reports*, 13(4), 1593–1606. <https://doi.org/10.3390/nursrep13040132>

Socialstyrelsen. (17 oktober 2023). *Om personcentrering*. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/god-och-nara-var/d/personcentrering/om-personcentrering/>

Svensk sjuksköterskeförening. (2021). *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. [Broschyr] <https://swenurse.se/download/18.7104a0bd1817fce0092f0132/1656659417909/A4%20ICN%20Etiska%20kod%20enkelsidor.pdf>

Sveriges kommuner och regioner. (3 juni 2022). *Begrepp inom området psykisk hälsa*. [Broschyr] <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/omoss/vad-ar-psyisk-halsa-2/>

Świtaj, P., Grygiel, P., Chrostek, A., Nowak, I., Wciórka, J., & Anczewska, M. (2017). The relationship between internalized stigma and quality of life among people with mental illness:

are self-esteem and sense of coherence sequential mediators? *Quality of Life Research*, 26(9), 2471–2478. <https://doi.org/10.1007/s11136-017-1596-3>

Sølvhøj, I. N., Kusier, A. O., Pedersen, P. V., & Nielsen, M. B. D. (2021). Somatic health care professionals' stigmatization of patients with mental disorder: a scoping review. *BMC Psychiatry*, 21(1). <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03415-8>

Tanriverdi, D., Kaplan, V., Bilgin, S., & Demir, H. (2019). The comparison of internalized stigmatization levels of patients with different mental disorders. *Journal of Substance Use*, 25(3), 1–7. <https://doi.org/10.1080/14659891.2019.1675790>

Tiainen, M., Suominen, T., & Koivula, M. (2020). Nursing professionals' experiences of person-centred practices in hospital settings. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 35(4), 1104-1113. <https://doi.org/10.1111/scs.12925>

Zetterberg, J., Visti, E., Holmberg, M., Andersson, H., & Aléx, J. (2022). Nurses' Experiences of Encountering Patients with Mental Illness in Prehospital Emergency Care – a Qualitative Interview Study. *BMC Nursing*, 21(1). <https://doi.org/10.1186/s12912-022-00868-4>

World Health Organization. (8 juni 2022). *Mental disorder*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders>

World Medical Association. (6 september 2022). *WMA declaration of Helsinki- ethical principles for medical research involving human subject*. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

Ålands hälso- och sjukvård. (22 augusti 2022). *Akuten*. <https://www.ahs.ax/patienter/alla-mottagningar-och-avdelningar/akuten>

Ålands landskapsregering. (2023). *Folkhälsstrategi för Åland 2023-2030*. <https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/Folkh%C3%A4lsstrategi%20f%C3%B6r%20%C3%85land%202023-2030%2C%20240823.pdf>

Ålands statistik- och utredningsbyrå. (7 oktober 2022). Ålänningarnas hälsa 2022.
<https://www.asub.ax/sv/statistik/alanningarnas-halsa-2022>

BILAGOR

Bilaga 1. Tabellöversikt av databassökningar

Datum	Databas	Sökord	Kriterier/ avgränsning	Antal träffar	Lästa abstrakt	Antal valda artiklar
26/3	Google Scholar	nurse attitudes mental illness and emergency source:Nordic source:Journal source:of source:Nursing source:Research	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	78	11	2
26/3	Cinahl	nurses AND Experiences of AND Attitudes of AND Mental illness	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	19	4	1
2/4	Cinahl	nurses AND Experiences of AND Attitudes of AND Mental illness AND emergency	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	7	2	-
2/4	Google scholar	mental ill person health emergency care staff	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	452	10	-
2/4	CINAHL complete	mental health nursing AND nursing education AND social stigma	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	19	5	1
2/4	Ebsco	personal approach AND stigma AND Psychiatric Patients	peer reviewed, full text, adults 2016-2024	24	8	-

2/4	Ebsco	stigma AND mental health AND emergency	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	16	2	-
2/4	Ebsco	stigma AND mental health AND nurse	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	51	4	1
2/4	Ebsco	stigma AND mental health AND nurse attitudes	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	33	4	-
2/4	Ebsco	emergency care AND stigma AND psychiatric patients	Peer reviewed, Europa, English, adults 2016-2024	5	3	1
9/4	CINAHL complete	society and stigmatization	Peer reviewed. english, abstract available 2016-2024	35	3	1
9/4	CINAHL complete	mental illness AND patient and society	Peer reviewed. english, abstract available 2016-2024	78	9	2
9/4	CINAHL complete	mental AND health AND society	Peer reviewed. english, abstract available 2016-2024	123	7	1
9/4	Ebsco	stigma AND consequences AND mental health	Peer reviewed. english,	360	7	2

			abstract available full text Europe 2016-2024			
9/4	CINAHL complete	nurse AND mental illness AND patient	Peer reviewed. english, abstract available 2016-2024	152	7	1
9/4	CINAHL complete	nurse AND caring for patients	Peer reviewed. english, abstract available 2016-2024	733	2	-
9/4	CINAHL complete	nurse AND person centered care	Peer reviewed. english, abstract available 2016-2024	195	29	2
9/4	Snöbollse ffekten					1

Bilaga 2. Tabell av litteraturöversikt

Nr.	Referens: Titel, Författare, Tidskrift Årtal, Land	Syfte	Urval och deltagare	Studiedesign, metod, för datainsamling och analys	Resultat	Vetenskaplig kvalitet
1.	<p>Titel: Breaking the stigma in mental health nursing though high-fidelity simulation training</p> <p>Författare: Arrogante, O., Inés Gallego-Gómez, J., Javier Simonelli-Muñoz, A., Jiménez-Rodríguez, D., & Jesús Plaza del Pino, F</p> <p>Tidskrift: Nursing report</p> <p>Årtal: 2023</p> <p>Land: Spanien</p>	<p>Syftet med studien var att lära sig om sjukskötarstudenternas uppfattning om att ge vård till patienter med allvarliga psykiska störningar, före och efter ett deltagandet i en simulationsövning i kliniska fall. Patientfallet var baserat på en diagnos med borderline.</p>	<p>Denna studie involverade studenter under det sista året av sin sjukskötartxamen. Frivilligt deltagande som erbjöds till alla 56 elever. 39 % accepterade att delta i studien (svarsfrekvens på 67,5 %). De som inte deltog berodde på ointresse, tidsbrist eller andra skäl. De flesta av deltagarna var kvinnor (76 %), med en medelålder på 23 år.</p>	<p>En beskrivande kvalitativ studie för att utforska deltagarnas erfarenheter och uppfattningar. Både före och efter att simulationsövning var gjord. Semistrukturerade intervjuer med öppna frågor gavs till varje deltagare i två faser: den första faser före deltagande i den kliniska högtrolighetssimuleringen och den andra faser efter den sista simuleringssessionen.</p>	<p>De sex huvudkategorierna som dök upp från den öppna frågan och deras motsvarande kategorier, med stöd av deltagarnas berättelser:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Okunskap 2. Fördomar/stigma 3. Som vilka patienter som helst. 4. Rädsla 5. Osäkerhet 6. Kommunikation 	Grad 1
2.	<p>Titel: Explanation of the lived experience of patients with</p>	<p>Denna studie syftade till att förklara de levda erfarenheterna av</p>	<p>Huvudstudien genomfördes på 12 psykiatriska patienter under år 2014-2015. De</p>	<p>En hermeneutiskt fenomenologisk studie som är en del av en större studie som genomförts för att delvis</p>	<p>Resultaten av denna studie visade att stigmatisering i psykiatriska system har negativa effekter på patienter.</p>	Grad 1

	<p>psychiatric disorders on the consequences of stigma in mental health centers</p> <p>Författare: Heydari, A., Yazd, A. M., & Soodman, P.</p> <p>Tidskrift: <i>Evidence Based Care Journal</i>, 9(1).</p> <p>Årtal: 2019</p> <p>Land: Iran</p>	<p>patienter med psykiatriska störningar om konsekvenser av stigma på mentalvårdscentraler.</p>	<p>valdes ut utifrån en målmedveten provtagningsmetod.</p>	<p>uppfylla kravet på doktorsavhandling i omvårdnad. Data samlades in med hjälp av ostrukturerade intervjuer och analyserades med en tolkningsmetod. Data analyserades baserat på tolkningsmetoden enligt Diekelmann, Allen och Tanner (1989)</p>		
3.	<p>Titel: A caring relationship as a prerequisite for patient participation in a psychiatric care setting: A qualitative study from the nurses' perspective</p> <p>Författare: Keresi Z, Carlsson G, Lindberg E</p> <p>Tidskrift: Nordic journal of nursing research.</p> <p>Årtal: 2019</p> <p>Land:</p>	<p>Syftet med denna studie var att undersöka hur sjuksköterskor inom psykiatrisk vård upplever patienters delaktighet och hur de agerar för att öka den.</p>	<p>Deltagarna valdes ut genom ett målmedvetet urval på grund av att de hade erfarenhet som var relevant för studiens syfte. Deltagarna bestod av åtta legitimerade sjukskötare. Längden på deras erfarenhet inom psykiatrisk vård varierade från 2 till 43 år. Vid tidpunkten för intervjuerna arbetade fyra av sjuksköterna i en institution och fyra arbetade i en psykiatrisk öppenvård.</p>	<p>Studien använder en kvalitativ metod med en induktiv ansats. Intervjuerna analyserades med en kvalitativ innehållsanalysmetod.</p>	<p>Resultatet visar att sjukskötare inom psykiatrisk vård upplever patienters delaktighet och hur de sedan agerar för att öka den uttrycks i ett övergripande tema: En vårdande relation är en förutsättning för delaktighet. Man har fem underteman: ge utrymme för dialog, skapa en öppen och välkomnande miljö, patientens beroende av andra, patientens sårbarhet förhindrar delaktighet och den maktlösande miljön.</p>	Grad 1

	Sverige					
4.	<p>Titel: Barriers to Somatic Health Care for Persons With Severe Mental Illness in Belgium: A Qualitative Study of Patients' and Healthcare Professionals' Perspectives.</p> <p>Författare: Kohn, L., Christiaens, W., Detraux, J., De Lepeleire, J., De Hert, M., Gillain, B., Delaunoit, B., Savoye, I., Mistiaen, P., & Jaspers, V.</p> <p>Tidskrift: Frontiers in Psychiatry</p> <p>Årtal: 2022</p> <p>Land: Belgien</p>	<p>Syftet med denna studie var att identifiera hinder för somatisk vård i den belgiska kontexten genom att utforska perspektiven på somatisk vård för patienter med allvarlig psykisk ohälsa och psykiatrisk sjukvårdspersonal i psykiatriska miljöer i olika belgiska regioner.</p>	<p>Patienterna som valdes till studien hade allvarlig psykisk ohälsa och var över 18 år.</p>	<p>Studien tillämpade en kvalitativ forskningsdesign och använde sig av semistrukturerade intervjuer.</p>	<p>Patienter med en allvarlig psykisk ohälsa nämnde att förflyttningar till en somatisk avdelning inte var självklar och när de behandlades på akutmottagningen klagade personalen på att de remitterades tillbaka för fort till den psykiatriska avdelningen. Många av patienterna fick inte en ordentlig undersökning av sina somatiska problem.</p>	Grad 1
5.	<p>Titel: "Acknowledge me as a capable person": How people with mental ill health describe their experiences with general emergency</p>	<p>Studien syftar till att beskriva hur individer med psykisk ohälsa upplever möten med personal inom akutsjukvården.</p>	<p>Deltagarna vilka målmedvetet rekryterades genom psykiatriker och annonser i väntrum inom psykiatrin. Totalt 12 personer deltog i studien.</p>	<p>Det gjordes individuella semistrukturerade intervjuer med deltagarna, därefter gjordes den kvalitativa innehållsanalysen vilket innebar en systematisk tolkning av det textmässiga och bakomliggande innehållet i intervjuerna. Samt att ett induktivt tillvägagångssätt användes därefter</p>	<p>Personer med psykisk ohälsa vill bli tagna på allvar, bli lyssnade på och erkännas som duktiga individer. Dessa personer vill inte särbehandlas av andra på grund av sin psykiska ohälsa eller således bli misstrodda, ignorerade, dömda eller avfärdade. De vill möta sjukskötare som är respektfulla, har ett genuint</p>	Grad 1

	<p>care staff – A qualitative interview study</p> <p>Författare: Derblom, K., Molin, J., Gabrielsson, S., & Lindgren, B.</p> <p>Tidskrift: International Journal of Mental Health Nursing</p> <p>Årtal: 2021</p> <p>Land: Sverige</p>			för att söka efter mönster, likheter och skillnader	intresse och är villiga att behandla dem som unika och jämlika individer. Små insatser kan göra en betydande skillnad i patientmötet och har en potential att antingen avskräcka eller uppmuntra och det kan i sin tur hjälpa eller hindra deras återhämtning. Därför behöver sjukskötare generellt ges tid att känna till betydelsen att en liten gest, en röst, en blick, stanna upp och interagera en kort stund vilket lätt kan förbises men detta kan göra en stor skillnad för en patient i en utsatt position	
6.	<p>Titel: Somatic health care professionals' stigmatization of patients with mental disorder: a scoping review.</p> <p>Författare: Sølvhøj, I. N., Kusier, A. O., Pedersen, P. V., & Nielsen, M. B. D.</p> <p>Tidskrift: BMC Psychiatry</p> <p>Årtal: 2021</p> <p>Land: Danmark</p>	Syftet med denna studie var att kartlägga och syntetisera litteratur om stigmatisering mot patienter med psykisk diagnos av sjukvårdspersonalen.	137 artiklar användes. 73 var observationsstudier och 64 var interventionsstudier. Kvalitativa och kvantitativa studier inkluderades. Och ett brett utbud av både vårdpersonal och studerande.	En översiktsstudie.	Det tyder på att stigmatiseringen gentemot patienter med psykisk ohälsa inom den somatiska sjukvården är en världsomfattande utmaning.	Grad 1
7.	<p>Titel: Patients' experiences of psychiatric care in emergency</p>	Det huvudsakliga syftet med denna studie är att beskriva	9 deltagare som var i åldrarna 21-65 år.	En sekundär analys av kvalitativa resultat från intervjuer med nio psykiatriska patienter	Akutbesöken i USA ökar för psykiatriska patienter och det i sin tur stressar vårdgivare, anstränger systemet och leder till ineffektiva	Grad 1

	<p>departments: A secondary analysis</p> <p>Författare: Harris, B., Beuermann, R., Fagien, S., & Shattel M-M.</p> <p>Tidskrift: International Emergency Nursing</p> <p>Årtal: 2016</p> <p>Land: USA</p>	<p>uppfattningarna om akutmottagningbesök av personer som upplever känslomässigt lidande.</p>			vårdresultat	
8..	<p>Titel: Patient participation in mental health care - perspectives of healthcare professionals: an integrative review</p> <p>Författare: Jørgensen, K., & Rendtorff, J. D.</p> <p>Tidskrift: Scandinavian Journal of Caring Sciences</p> <p>Årtal: 2017</p> <p>Land: Danmark</p>	<p>Syftet med denna granskning är att undersöka hur yrkesverksamma uppfattar utmaningarna kring patienternas deltagande i behandlingsförloppet inom psykiatriska vården.</p>	<p>Elektroniska databaser: MEDLINE, PubMed, CINAHL, PsycINFO mfl. Artiklar som kunde ge klarhet i ämnet.</p>	<p>En integrerad recension där sju studier uppfyllde inklusionskriterierna: sex använde kvalitativa metoder och en använde en blandad metod. De empiriska studierna ägde rum i Norge, Storbritannien och Australien, alla i en miljö för psykisk hälsa.</p>	<p>Tre teman identifierades:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Patientmedverkan som samverkan mellan vårdpersonal och patient, 2. Utmaningar för delaktighet och 3. Ur en professionells perspektiv - vilka förväntningar har patienterna när de deltar i beslutsfattande? 	Grad 1
9.	<p>Titel: Competency requirements for the assessment of</p>	<p>Syftet med denna studie var att identifiera kompetenskrav</p>	<p>Sjukskötare som arbetar på akutmottagningar och inom prehospital vård. Totalt 213 sjukskötare</p>	<p>En modifierad Delphi-metod användes för att få fram synpunkter och nå enighet i en expertpanel bestående av erfarna</p>	<p>Studien har identifierat teoretiska och praktiska kunskaper kring kommunikationsförmåga och en respektfull inställning till patienten</p>	Grad 1

	<p>patients with mental illness in somatic emergency care: A modified Delphi study from the nurses perspective</p> <p>Författare: Andersson H, Carlsson J, Karlsson L, Holmberg M</p> <p>Tidskrift: Nordic journal of nursing research.</p> <p>Årtal: 2020</p> <p>Land: Sverige</p>	för bedömning av patienter med psykisk ohälsa genom att inhämta synpunkter från akutsjuksköterskor.	deltog i studien.	<p>akutsjukskötare. Frågeformulär skickades ut och granskades.</p> <p>Intervjuerna vilka transkriberades ordagrant och innehåll analyserades sedan av författarna JC och LK. Analysen syftade sedan till att fånga experternas syn på kompetenskraven för att bedöma patienter med psykisk ohälsa.</p>	samt väsentliga kompetenskrav för att bedöma patienter med psykisk ohälsa. För att säkerställa att patientbedömningarna är adekvata och ändamålsenliga måste sjukskötares psykiska hälsokompetens motsvara de krav som deras arbete ställer.	
10.	<p>Titel: Basic care as exceptional care: addiction stigma and consumer accounts of quality healthcare in Australia.</p> <p>Författare: Farrugia, A., Pienaar, K., Fraser, S., Edwards, M., &</p>	Syftet med denna studie är att undersöka stigmatiseringens roll i utformningen av hälso- och sjukvårdsförväntningarna hos personer med alkohol- eller drogberoende	20 patienter som nyligen har varit inskrivna inom slutenvården deltog	Kvalitativa intervjustudier	För att förbättra yrkesutövningen, vara icke-dömande, främja förtroendet, erhålla empatiska relationer mellan missbrukare och sjukskötare krävs det konsekvent arbete för att etablera och underhålla detta i praktiken	Grad 1

	<p>Madden, A. Tidskrift: Health Sociology Review Årtal: 2020 Land: Australien</p>					
11.	<p>Titel: Perspectives of adult patients with mental health disorders on the relationship with nurses: a focus group study Författare: Coelho, J., Moreno, A. R., Roldán-Merino, J., Sequeira, C., & Sampaio, F. Tidskrift: BMC Nursing Årtal: 2024 Land: Spanien</p>	<p>Studien syftade till att utforska perspektiven hos vuxna patienter med psykisk ohälsa vårdrelation till sjukskötaren. Följande forskningsfrågor formulerades: Vilket perspektiv har patienter med psykisk ohälsa i vårdrelationen till sjukskötaren? Vad förväntar sig patienter med psykisk ohälsa av denna vårdrelation, vad är dess betydelse och vilka färdigheter/attityder förväntas av sjukskötaren?</p>	<p>15 potentiella deltagare bjöds in att delta i studien och slutligen deltog åtta stycken. Deltagarna var 18 år eller äldre och uppfyllde följande inklusionskriterier: Diagnostiserad psykisk sjukdom och tidigare eller aktuell klinisk kontakt med sjukskötare. Exklusionskriterier: Allvarlig kognition och/eller kommunikationsstörning, agitation, latent fiendlighet, vanföreställningar eller hallucinationer, oförmåga att läsa eller skriva.</p>	<p>Induktiv metod användes och innehållsanalys av transkriptionerna genomfördes. Microsoft Excel och QDA miner lite, vilket är ett dataanalysprogram.</p>	<p>I denna studie ansåg deltagarna att vårdrelationen med sjukskötare vilken var relevant för deras tillfrisknandeprocess, och förväntningen var att de skulle ge hjälp, stöd och assistans genom att visa empati, acceptans, förståelse och respekt för den andra. Kommunikation lyftes också fram som en avgörande faktor för att skapa en god relation mellan båda parter. Omvårdnad förväntas vara patientcentrerad, involvera patienten i beslutsfattande och förstå hans/hennes förväntningar, värderingar och preferenser. Detta kommer att främja vårdrelationen mellan patient och sjukskötare, samt förbättra kvaliteten och främja patientens återhämtning.</p>	Grad 1
12.	<p>Titel: Emergency Nurses' Experiences in Treating Patients With Mental</p>	<p>Syftet var att få en bättre förståelse för akutsjukskötares erfarenheter av</p>	<p>Fem artiklar står till grund för denna artikel.</p>	<p>En kvalitativ tolkningsmetasynthes gjordes av fem kvalitativa artiklar.</p>	<p>I denna studie dök det upp tre teman: känslan av att känna sig oförberedd och okvalificerad, känna sig tveksam och orolig och behovet av att hålla säkerheten för patienten</p>	Grad 1

	<p>Illness: A Qualitative, Interpretive Metasynthesis</p> <p>Författare: Ryan, A., Herrera, S., & Patel, M</p> <p>Tidskrift: Journal of Emergency Nursing</p> <p>Årtal: 2021</p> <p>Land: USA</p>	omvårdnaden för patienter med psykisk ohälsa.			och miljön	
13.	<p>Titel: Treat them like a human being.. they are somebody's somebody: providers perspectives of treating patients in the emergency department after self injurious behavior</p> <p>Författare: Cullen, S. W., Bowden, F. C., Olfson, M., Marcus, C. S., Caterino, M. J., Ross, M. A., Doupnik, K. S., & True, G.</p>	För att förstå personalens perspektiv på hur man bäst tar hand om individer som uppsöker akutmottagningen genom att svara på: Vad är det enskilt viktigaste som läkare och personal kan göra för patienter som kommer till akuten efter självskada?	E-postenkät skickades ut till ett slumpmässigt urval av 665 sjukhus. Svarsfrekvens på 77,1 procent. Av de som svarat så skickades ett rekryteringsmejl där de inbjöds att delta i en telefonintervju för att sedan delta i separata intervjuer. Totalt genomfördes 34 intervjuer på 17 platser	Data hämtades från en större, blandad metodstudie om akut hantering av patienter som uppsökt vård med självskaдебeteende. Fynden som rapporterats är från kvalitativa intervjuer gjorda med 34 akutmottagningar. Varje intervju varade i ungefär en timme och spelades in digitalt och skrevs ut professionellt av ett transkriptionstjänstföretag. Deltagarna erhöll 200 USD för sin tid. Alla intervjuer var frivilliga och deltagarna gav informerat samtycke innan intervjun började.	Fyra teman dök upp: 1. Behandla patienter med respekt och medkänsla 2. Lyssna noga och var villig att ställa personliga frågor med lyhördhet 3. Tillhandahålla lämplig vård under psykiska kriser 4. Koppla samman patienter med psykisk vård.	Grad 1

	<p>Tidskrift: Community Ment Health J, 59(2) Årtal: 2023 Land: USA</p>					
14.	<p>Titel: Shame anxiety, stigma and clinical encounters Författare: Dolezal,L. Tidskrift: Journal of Evaluation in Clinical Practice Årtal: 2022 Land:Storbritanni en</p>	<p>Syftet var att belysa fenomenologin kring stigmatisering och hur det är att leva med stigma och dess bördor.</p>		<p>Metodiken som följs i denna analys är teoretisk fenomenologi.</p>	<p>Man såg att skam ofta utelämnas från diskussioner kring stigma eftersom skam i sig är skamligt, och att identifiera någon som upplever skam kan orsaka ångest och kan vara maktlösande och skadligt. Skam innebär trots allt att man är felaktig, defekt och har fel. Att erkänna skam i olika vårdmöten har potential att belysa beteenden, attityder och handlingar som kan stå i vägen för framgångsrik vård, särskilt när man överväger hälsorelaterat och hälsorelevant stigma.</p>	<p>Grad 2</p>
15.	<p>Titel: The Impact of Mental Illness Stigma on Psychiatric Emergencies Författare: da Silva A.G., Baldaçara L., Cavalcante D.A., Fasanella N.A., Palha A.P. Tidskrift:</p>	<p>Syftet är att diskutera orsakerna till stigma, sätt att hantera det och prestationer som har gjorts inom psykiatrisk akutsjukvård</p>	<p>Sökningar om psykiatriska nödsituationer i följande internationella databaser; Pubmed, Scielo, Cochrane Database of Systematic Reviews. Samtliga sökningar från 1990-tid</p>		<p>Man såg att det inte råder någon tvekan om att stigma nedvärderar de psykiskt sjuka, men även att psykiatriska hälsoprogram inte är prioriterade eller har liten betydelse för de politiker som ansvarar för dessa frågor. Opinionsbildningen kring dessa frågor ses allt oftare som ett problem än en del av lösningen.</p>	<p>Grad 2</p>

	Frontiers in Psychiatry Årtal: 2020 Land: Spanien					
16.	<p>Titel: Registered nurses' experiences of assessing patients with mental illness in emergency care: A qualitative descriptive study.</p> <p>Författare: Holmberg, M., Hammarbäck, S., & Andersson, H.</p> <p>Tidskrift: Nordic Journal of Nursing Research</p> <p>Årtal: 2020</p> <p>Land: Sverige</p>	Syftet med studien var att beskriva sjukskötares erfarenheter av att göra en bedömning av patienter med psykisk ohälsa inom akutsjukvården.	Sjukskötarna som deltog i studien var sjukskötare eller specialistsjukskötare. 28 sjukskötare deltog i studien.	Studien var av en induktiv deskriptiv design med intervjuer.	Resultatet visar att sjukskötarna behöver en ökad kunskap och utbildning i att kunna bedöma patienter med psykisk sjukdom redan under sin utbildning och för sin fortsatta professionella utveckling. Det finns även ett behov av att utveckla insatser inom akutsjukvården för att minska sjukskötares känsla av osäkerhet i bedömningarna av patienter med psykisk ohälsa. Vårdmiljön behöver tas i beaktande för att förtroendefulla relationer inte störs när sjukskötarna bedömer patienter med psykisk ohälsa.	Grad 1